

Näkemyksiä kokemusasiantuntijatoiminnan vaikuttavuudesta

Esa Nordling, PsT
Mielenterveysyksikkö
Kehittämispäällikkö

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutuksia voidaan tarkastella suhteessa...

- omaan kuntoutumiseen ja toipumiseen
- vertaisen saamaan apuun
- palveluprosessien sisältöihin ja niiden suunnitteluun
- yhteiskunnallisiin päätöksiin

Mikä kokemusasiantuntijatyössä kuntouttaa?

- Oman elämäntarinan laatiminen ja sen kertominen
- Vertaisuus: tuen saaminen ja antaminen
- Stressin sieto: kärsivällisyyden ja sietokyvyn lisääntyminen
- Hyväksyntä
- Luentojen ja alustusten laatiminen
- Sairautta koskevan ymmärryksen lisääntyminen

Vertaistuen myönteisistä vaikutuksista eri tilanteissa on runsaasti tietoa

esim.

- Toivon ylläpitäminen ja vahvistuminen
- Ymmärryksen lisääntyminen
- Syyllisyyden vähentyminen
- Oman elämän arvostuksen lisääntyminen
- Voimaantumisprosessin käynnistyminen
- Arjen jaksamisen vahvistuminen
- Omien voimavarojen löytyminen
- Yksinäisyyden väheneminen
- Elämänilon löytyminen

→ Ei ole näyttöä siitä, että kokemusasiantuntijoiden antamalla vertaistuella olisi erityistä lisäarvoa, mutta kokemusasiantuntijoiden olemassa olo mahdollistaa vertaistoiminnan laajenemisen

Kokemukset kokemusasiantuntijuuden mukanaolosta palveluiden kehittämisestä ovat olleet ristiriitaisia

Esim. 1: ITHACA –hanke (2010): MTKL:n kokemustutkijat arvioivat ihmisoikeuksien toteutumista kuudessa suomalaisessa mielenterveys- tai päihdeyksikössä

- Tulokset osoittivat monia ihmisoikeudellisia puutteita kyseisissä yksiköissä ja sen, että kriittistä palautetta oli vaikea ottaa vastaan
- *”Erikoissairaanhoidon- ja peruspalvelukuntayhtymä pyrki rajoittamaan tulosten julkaisemista. He myös tekivät heille kommentoitavaksi lähetettyyn raporttiin muutoksia. Ne eivät ainoastaan korjanneet puutteellista tai virheellistä informaatiota, vaan muunsivat arviointia osaston kannalta myönteisempään suuntaan” (Salo 2010, 51).*

Esim 2: Lilinkotisäätiön kolmen palvelutalon kokemusarviointi (2013):

Kokemusarviointitutkimuksessa selvitettiin Lilinkotisäätiön kolmen palvelutalon asukkaiden ja työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia säätiön asumis- ja kuntoutuspalvelujen laadusta ja kehittämistarpeista

→ Kokemusarvioinnin avulla saatiin esille erittäin paljon sellaisia asioita, joita aikaisemmin henkilökunnan suorittamalla palautekyselyillä ei tullut esiin

→ Lilinkotisäätiön palvelukodeissa kehittämisehdotuksilla on ollut vaikutusta käytäntöjen muuttumiseen: henkilökunta ja kuntoutujat ovat yhdessä miettineet miten kehittämisehdotukset toteutetaan ja muutoksia on toteutettu suositusten

mukaisesti (kehittämispäällikkö Heikki Hyvösen henkilökohtainen lausunto 16.9.2015)

Mikä muuttuu kokemusasiantuntijuuden myötä?

- Hoito- ja kuntoutus monipuolistuu: kokemuksellisuutta ja vertaisuutta hyödynnetään vahvemmin → kokemustieto synnyttää teoreettista tietoa, mikä syventää eri tieteenalojen teoriapohjaa → professioiden koulutusohjelmat uudistuvat → ammattitaito paranee
- Ihmisoikeudet toteutuvat paremmin, pakon käyttö hoidossa vähenee → avun hakemisen kynnyks laskee → paremmat hoitotulokset pienemmillä kustannuksilla
- Stigma heikkenee
- Potilasyhdistysten ja –järjestöjen vaikutusvalta lisääntyy

Kokemusasiantuntijatoiminta vaikuttavana työnä

- Minkälaisia rakenteita tarvitaan?
- Mikä on kokemuksen hinta?
- Miten työsuojelu toteutuu?
- Miten kokemusasiantuntijatoiminnan vaikuttavuutta voidaan arvioida, kehittää ja vahvistaa?

